

om han bare er endnu en fortræffelig TV-instruktør, eller om han virkelig kan give en film det personlige præg, der gør den til et kunstværk.

Jørgen Oldenburg

P.S.

Instruktøren Steven Spielberg (født ca. 1947) lavede sin første amatørfilm som 13-årig, og lige siden har film været hans foretrukne beskæftigelse. I 1969 (eller 1970) kom Steven Spielberg til Universal for at lave TV-film. Filmene var åbenbart tilfredsstillende, i hvert fald skrev Spielberg i december 1970 kontrakt med Universal om at fortsætte som instruktør, og han har siden lavet bidrag til serierne »Night Gallery« (en episode med Joan Crawford var Spielbergs første), »Marcus Welby, M. D.«, »The Psychiatrist«, »The Senator« og »The Name of the Game«. Spielbergs gennembrud skete med »Duel«, og efter denne har han lavet yderligere to selvstændige TV-film af biograffilm længde, nemlig »Something Evil« og »The Savage Report«. Steven Spielberg er nu i gang med sin første egentlige biograffilm, »Sugarland Express«.

■ DUELLEN

Duel. USA 1972*. **Dist/P-selskab:** Universal. **P:** George Eckstein. **P-leder:** Wallace Worsley. **Instr:** Steven Spielberg. **Instr-ass:** Jim Fargo. **Stunt-instr:** Cary Loftin. **Manus:** Richard Matheson. **Efter:** egen novelle, trykt i »Playboy«s april-nummer, 1971. **Foto:** Jack A. Marta. **Farve:** Technicolor. **Klip:** Frank Morriss. **Ark:** Robert S. Smith. **Dekor:** S. Blydenburgh. **Musik:** Billy Goldenberg. **Tone:** Edwin S. Hall. **Medv:** Dennis Weaver (David Mann), Jacqueline Scott (Mrs. Mann), Eddie Firestone (Caféjer), Lou Frizzell (Skolebuschauffør), Gene Dynarski (Mand i cafeen), Lucille Benson (Kvinden ved »Snakerama«), Tim Herbert (Tankpasser), Charles Seel (Gammel mand uden for cafeen), Shirley O'Hara (Servitrice), Alexander Lockwood (Eldre mand i personbil), Amy Douglass (Eldre kvinde i personbil), Cary Loftin (Tankvognschaufføren), Dale VanSickle (Bilist), Dick Whittington (Radio intervieweren). **Længde:** 90 min., 2480 m. **Censur:** Grøn. **Udl:** C.I.C. **Prem:** ABCinema (A) 23.4.73.

* Den foreliggende version af »Duel« er en udvidet version af en TV-film af samme titel. Filmen er indspillet i sommeren 1971 med eksteriøroptagelser i Mint Canyon-området i Saugus, Californien (ca. 40 kilometer nord for Los Angeles) og derefter udsendt i amerikansk TV den 13. november 1971. Efter at den havde vist sig populær i TV, besluttedes det at supplere filmen med nye optagelser og derefter udsende »Duel« som biografilm i Europa. De nye scener er 1) Dennis Weavers telefonsamtale med hustruen i filmens begyndelse og 2) sekvensen med skolebussen.

ULZANA'S SIDSTE KAMP

Starten består af en scene, der er karakteristisk for Aldrichs tematik. Soldaterne på et fort står og spiller baseball med en ung løjtnant som streng dommer. Også Aldrichs film om Stillehavs-krigen »De sidste helte« havde i begyndelsen en scene, hvor soldaterne spillede – dengang kort. Og en af dem udbrød indigneret »It isn't fair!« (Det var vist ham, der senere blev sprængt til gelé af en japansk håndgranat). Ideen er, at Aldrich vil minde os om, hvilken forskel der er på de faste spilleregler i det civiliserede samfund til daglig og det kyniske magtspil, den »survival of the fittest«, der kommer frem i en ekstrem konfliktsituation, først og fremmest

krig. Det tvivlsomme ved Aldrichs moral er, at han ofte åbenlyst fryder sig over anarkiet, der giver brutale kræfter frit spil (»Det beskidte dusin«!). De fleste af hans film (måske alle) handler om personer, der bruger alle midler for at klare sig uden at tage hensyn til regler. »Han forstår fascismen »indefra« i hele dens tvetydighed og tiltrækning« (Morten Piil, Kosmorama 87). Samtidig er han imidlertid også en blærende og dynamisk medrivende fortæller og derfor umulig at komme udenom.

Med »Ulzanas sidste kamp« har han skabt sin mest spændende og vedkommende film i flere år. En lille tæt fabel, næsten som en hård diamant, der spejler en verden, herunder formodentlig også hans egen bitre kamp med at komme frem i Hollywoods filmjungle. Uventet neddæmpet, næsten sørgmodigt varierer han i mange nærbilleder intelligently og klart sit tema om magt, selvhævdelse og overlevelse. Efter baseball-kampen er der en lille episode med en kaptajn, der undgår at blive sendt på den farlige og anstrengende ekspedition ved at slå på et familieskab i Washington. Sådan kan man også overleve, men det har Aldrich tydeligvis ikke meget respekt for.

Den egentlige historie begynder, da den unge uerfarne løjtnant drager ud med en deling, ledsaget af en indianerspejder og den desillusionerede hvide spejder McIntosh (Burt Lancaster). Deres mål er at nedkæmpe eller fange apache-høvdingen Ulzana, der er brudt ud fra et reservat. Brikkerne er stillet op, og krigsspillet kan begynde, men det er noget andet end base-ball. Det gennemspilles meget spændende, fantastisk grusomt (to afledede farmere ses hænge bundne i resterne af to bål) og uhyre klart med en forbilliget fremstilling af den militære taktik. To scener skal fremhæves som eksempler på Aldrichs talent for bl. a. den virkningsfulde overraskelse. Indianerne angriber vogn med eskorterende soldat. Han flygter panisk. »Don't leave me!«, råber panisk kvinde. Han vender om. Godt, tænker vi. Men så skyder han kvinden og derpå sig selv. »Good man, that Horowitz!«, kommenterer McIntosh senere lakonisk. I slutningen trækker det op til traditionel duel mellem Ulzana og indianerspejderen, men udvikler sig forbavsende til et indiansk overgivelses- eller selvmordsritual. Og et eksempel på Aldrichs smittende begejstring for action: Ulzanas spor er genfundet. McIntosh sprinter afsted i en eksplosion af billeder i frøperspektiv.

Filmen arbejder i et mytternes univers, og person-skildringen er nærmest typepsykologi. Ulzana er således blot ondskabens repræsentant. Den unge løjtnant er derimod manden, der søger en moralsk mening med kampen. Han har den militære kommando og er intelligent, men mangler katastrofalt erfaring. Bruce Davidson giver et ganske spæn-

dende portræt af denne de gode viljers mand, der hele tiden er i fare for at virke som et naivt fjols, men trods alt undgår vor foragt, og netop det er overraskende og positivt i en Aldrich-film. Hans modspiller, Burt Lancaster, er for neddæmpet – og derfor utroværdig – som manden, der har både intelligensen og erfaringen, men mangler magten og troen på en mening. »What you don't like is the idea of white men behaving like Indians. It kind of confuses the issue, doesn't it?« – »It's not christian!« – »You are right, Lieutenant, it's not.« – »Don't be confused, we are not in the justice-business.« Han er ingen hykler, den McIntosh! Da løjtnanten i den afsluttende kamp begår den dumhed at lade the bugler blæse under undsætningsangrebet, så Ulzana advares og McIntosh såres dødeligt, dømmes han ikke, men afviser undskyldninger med ordene »You made your pick – live with it. Hell, Lieutenant, there ain't none of us right.«

McIntosh er tydeligvis Aldrichs talefører, og det er overraskende, at han så afklaret affinder sig med sin skæbne. Aldrich er måske på vej væk fra dyrkelsen af de hensynsløse og sejrige overmennesker. Det leder tanken hen på nogle af hans første film – »Vera Cruz«, hvor Gary Cooper til sidst opgiver egoismen, og »Apache«, hvor Burt Lancaster som indianerkrigeren opgiver sit Ulzana-togt til fordel for fredeligt familieliv. Den happy-ending var for øvrigt påklippet af produktionsselskabet, og der er ikke – som nogle har indvendt – nogen egentlig inkonsekvens mellem de to film – den ene skulle være pro-, den anden anti-indiansk. Det er simpelt hen to vidt forskellige apache-indianere. »Ulzanas sidste kamp« er ikke race-diskriminerende, hvilket ses af indianerspejderens rolle. Han har indstillet sig på de definitivt ændrede livsforhold. Desuden fortæller »Apache« og »Ulzanas sidste kamp« to vidt forskellige historier, sidstnævnte om kampen mod ondskab og kampen for at nå et klart defineret mål. Det sidste handler alle de bedste historier om. Det er pr. definition kernen i enhver dramatisk konstruktion.

Frederik G. Jungersen

■ ULZANA'S SIDSTE KAMP

Ulzana's Raid. USA 1972. **Dist:** Universal. **P-selskab:** Universal. **En Carter De Haven-Robert Aldrich Produktion.** **P:** Carter De Haven. **As/P-Manus:** Alan Sharp. **P-leder:** Ernest B. Wehmeyer. **Instr:** Robert Aldrich. **Instr-ass:** Malcolm R. Harding. **Foto:** Joseph Biroc. **Farve:** Technicolor. **Klip:** Michael Luciano. **Ark:** James D. Vance. **Dekor:** John McCarthy. **Musik:** Frank DeVol. **Tone:** Waldon O. Watson, Jim Alexander. **Medv:** Burt Lancaster (McIntosh), Bruce Davison (Løjtnant Garnett De Buin), Jorge Luke (Ke-Ni-Tay), Richard Jaeckel (Sergent), Joaquin Martinez (Ulzana), Lloyd Bohner (Kaptajn Gates), Karl Swenson (Rukeyser), Douglas Watson (Major Cartwright), Dran Hamilton (Mrs. Riordan), John Pearce (Korporal), Aimee Eccles (McIntosh' kvinde), Tex Armstrong, Hal Maguire, Nick Cravat, Ted Markland, Dick Farnsworth, John Pascal (Kavallerister), Don Scardino, Robert Lipton. **Længde:** 100 min., 2770 m. **Org. længde:** 103 min. **Censur:** Hvid. **Udl:** C.I.C. **Prem:** Kinopalæet 26.1.73.

Indspilningen startede 18. januar 1972 med eksteriøroptagelser i Arizona, Nevada og Mexico.